

та застосування знань та досвіду у пізнавальній та творчій діяльності, їх творче перетворення.

Таким чином декоративно-ужиткове мистецтво на сучасному етапі несе в собі історико-соціальну, побутову функції та функцію інтеграції у оточуюче середовище. Отже, визначено педагогічні умови, що сприяють ефективному розвитку пізнавально-творчих здібностей молодших школярів у гуртках декоративно-ужиткового мистецтва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антипець В.П. Артюх М.С. Розвиток творчих здібностей учнів початкових класів як основи креативної особистості. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. Серія : Педагогічні науки. 2015. Вип. 125. С. 279–282.
2. Біла І.М. Психологія дитячої творчості. Київ : Фенікс, 2014. 136 с.
3. Захарчук-Чугай Р.В., Антонович Є.А. Українське народне декоративне мистецтво : навч. посіб. Київ : Знання, 2012. 342 с.
4. Колодійчук А.Б. Роль декоративно-ужиткового мистецтва у творчому розвитку дитини. *Наукові записки : збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів факультету дошкільної, початкової освіти та мистецтв*. Серія «Мистецтво» / Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського; ред. : Л.В. Старовойт, Л.М. Ліхіцька. Вінниця : «Фірма «Планер», 2018. С. 102–104.
5. Лазаренко А., Борисьонок М. Особливості формування творчих здібностей молодших школярів шляхом впровадження інформаційно-комп'ютерних технологій в освітній процес. *ЛОГОΣ : Збірник наукових праць*. 2021. №2. С. 79–83.
6. Лалак Н.В., Майборода І.Е., Василюк М.І. Розвиток творчих здібностей молодших школярів у процесі художньо-трудої діяльності. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. Серія «Педагогіка та психологія». 2020. Випуск 1 (11). С. 151–154.
7. Лук'янчук М. Розвиток творчих здібностей молодших школярів : психолого-педагогічний контекст. *Педагогічний часопис Волині*. 2016. № 2 (3). С. 82–87.
8. Моляко В.О. Творчий потенціал людини як психологічна проблема. *Обдарована дитина*. 2005. №. С.2–9.
9. Пов'якель Н.І., Розова Т.М. Практична психологія креативності: Навчальний посібник [для студентів психологічних спеціальностей]. Київ : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2010. 321 с.
10. Черноус В. Творчі здібності особистості : визначення, сутність, структура. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2012. № 5 (Ч. 1). С. 83–87.

Пан Беата Федорівна

*студентка 1 курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янука»*

Науковий керівник:
Красовська Ольга Олександрівна,
*д.п.н., професор кафедри теорії та методик початкової освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янука»*

ТЕХНОЛОГІЇ ОСОБИСТІСНО ЗОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Одним із стратегічних завдань реформування освіти в Україні згідно з державною національною програмою «Освіта» є формування освіченої, творчої особистості, становлення її фізичного і морального здоров'я. Роз'яснення цього завдання передбачає психолого-педагогічне обґрунтування змісту і методів навчально-виховного процесу з образотворчого мистецтва, спрямованого саме на всебічний розвиток особистості учнів початкової школи.

Освітня галузь «Мистецтво» у початковій школі є однією з ланок неперервної мистецької освіти, що логічно продовжує дошкільну освіту, створює базу для успішного опанування учнями художніх компетенцій основної школи.

Навчальна програма «Образотворче мистецтво» реалізує вимоги освітньої галузі «Мистецтво» (змістова лінія «Образотворче мистецтво») Державного стандарту початкової загальної освіти та гармонійно поєднує навчально-виховний потенціал образотворчої культури з її естетично-мистецькою, зображально-моторною і творчо-діяльнісною складовими [5, с. 69].

Метою художнього виховання засобами образотворчого мистецтва є формування і розвиток в учнів комплексу ключових, міжпредметних і предметних *компетентностей* у процесі опанування художніх цінностей та способів художньої діяльності шляхом здобуття власного естетичного досвіду.

Головними завданнями курсу є:

Формування

- емоційно-естетичного досвіду учнів, культури почуттів, елементарних світоглядних орієнтацій та оцінних суджень, основ національної та громадянської свідомості;
 - особистісно-позитивного, художньо-естетичного сприйняття дійсності на основі емоційно-чуттєвого досвіду, здатності до художнього мислення та творчої активності;
 - художньої компетентності учнів у процесі засвоєння основ образотворчої грамоти;
 - елементарних умінь та навичок використовувати художні техніки та матеріали, засоби художньої виразності у власній творчій діяльності;
- розвиток

- чуттєво-емоційної сфери, здатності розуміти та інтерпретувати твори мистецтва (у відповідності до вікових можливостей), оцінювати естетичні явища;

- універсальних особистісних якостей та здібностей: образного мислення, уяви, фантазії, спостережливості, зорової пам'яті, художнього смаку та сприйняття кольору, форми, ритму, фактури поверхні тощо;

- художньо-практичних умінь, навичок та вміння використовувати набуті знання у самостійній художній діяльності;

засвоєння учнями

- початкових знань про образотворче мистецтво та його роль у житті суспільства, культурному середовищі;

- основних понять з курсу образотворчого мистецтва через сприйняття композиції, форми, кольору, об'єму, простору, руху тощо;

- елементарних знань про специфіку художньо-образної мови різних видів образотворчого мистецтва та виражальні можливості художніх технік і матеріалів.

Умовою успішної реалізації завдань програми є:

- залучення учнів засобами образотворчого мистецтва до національної та світової культур;

- формування позитивного ставлення до світу на основі емоційно-чуттєвого досвіду та залучення до художньо-творчої діяльності шляхом опанування основних правил-понять на чуттєвому рівні;

- розвиток чуттєво-емоційної сфери учнів, художньо-образного мислення, потреби і здатності до художньо-творчої самореалізації;

- спонукання до необхідності вносити елементи краси в побут, природу, стосунки з однолітками, дорослими.

Структура програми базується на засадах особистісно орієнтованого навчання і побудована за концентричним принципом вивчення навчального матеріалу, який допускає повторне вивчення окремих тем і понять змістової лінії у кожному наступному році навчання з розширенням змісту й поглибленням рівня його викладу [2, с. 12].

Особливу увагу на уроках образотворчого мистецтва слід приділяти збереженню психічного та фізичного здоров'я дитини. Педагог має створювати на уроках емоційно-піднесену атмосферу, що сприятиме зустрічі з прекрасним та розвантаженню дитини. Для підтримки здоров'я учнів на уроках необхідно дотримуватись санітарно-гігієнічних норм, техніки безпеки при роботі з різноманітними художніми матеріалами та інструментами, розвивати моторику дрібних м'язів пальців і кистей рук, координацію рухів, проводити фізкультхвилинки, уроки на природі тощо.

На нашу думку, дані завдання дає змогу вирішити технології особистісно зорієнтованого навчання. Педагогічна технологія – один із спеціальних напрямків педагогічної науки (прикладна педагогіка), покликаний забезпечити досягнення певних завдань, підвищувати ефективність навчально-виховного рівня, гарантувати його високий рівень [1, с. 14]. Отже, організація різних видів педагогічної діяльності передбачає використання варіативних технологій на

рівні творчості та майстерності. У сучасній дидактиці представлені найрізноманітніші технології, бо кожен автор і виконавець приносять в педагогічний процес щось своє індивідуальне.

Цілі і завдання особистісно орієнтованого навчання:

- розвивати індивідуальні та пізнавальні здібності кожної дитини;
- максимально виявляти, ініціювати, використовувати індивідуальний (суб'єктивний) досвід дитини;
- допомогти особистості пізнати себе, самовизначитися і самореалізуватися, а не формувати заздалегідь задані якості [1, с. 16].

Освітній процес будується на навчальному діалозі учня й учителя, який направлений на спільне конструювання програмної діяльності. При цьому обов'язково враховуються індивідуальна вибірковість учня до змісту, вигляду та форми навчального матеріалу, його мотивація, прагнення використовувати отримані знання самостійно, за власною ініціативою, в ситуаціях, не заданих навчанням.

Оскільки центром усієї освітньої системи в цій технології є індивідуальність дитини, то її методична основа полягає в індивідуалізації і диференціації навчального процесу. Початковим пунктом будь-якої предметної методики є розкриття індивідуальних особливостей і можливостей кожного учня. Потім визначається структура, в якій ці можливості оптимально здійснюватимуться.

Технологія особистісного орієнтованого освітнього процесу припускає спеціальне конструювання навчального тексту, дидактичного матеріалу, методичних рекомендацій до його використання, типів навчального діалогу, форм контролю за особистим розвитком учня під час оволодіння знаннями. Тільки за наявності дидактичного забезпечення, що реалізовує принцип суб'єктної освіти, можна говорити про побудову особистісно орієнтованого процесу [3, с. 76].

Основні вимоги до розробки дидактичного забезпечення особистісно орієнтованого розвиваючого процесу:

- навчальний матеріал (характер його подання) повинен забезпечувати виявлення змісту суб'єктного досвіду учня, включаючи досвід його попереднього навчання;
- виклад знань у підручнику (вчителем) повинен бути направлений не лише на розширення їх обсягу, структуризацію, інтеграцію, узагальнення предметного змісту, але й на перетворення наявного досвіду кожного учня;
- під час навчання необхідно постійно узгоджувати досвід учня з науковим змістом знань, які пропонуються;
- активне стимулювання учня до самооцінної освітньої діяльності повинне забезпечувати йому можливість самоосвіти, саморозвитку, самовираження під час оволодіння знаннями;
- навчальний матеріал повинен бути організований так, щоб учень мав можливість вибору при виконанні завдань, розв'язанні задач;
- необхідно стимулювати учнів до самостійного вибору і використанню найбільш значущих для них способів опрацювання навчального матеріалу;

- при введенні знань про прийоми виконання навчальних дій необхідно виділяти загальнологічні і специфічні предметні прийоми навчальної роботи з урахуванням їх функцій в особистісному розвитку;

- необхідно забезпечувати контроль і оцінку не тільки результату, але головним чином процесу навчання, тобто тих трансформацій, які здійснює учень, засвоюючи навчальний матеріал;

- освітній матеріал повинен забезпечувати побудову, реалізацію, рефлексію, оцінку навчання як суб'єктної діяльності.

Позиція вчителя

- ініціювання суб'єктного досвіду навчання;

- розвиток індивідуальності кожної дитини;

- визнання індивідуальності, самобутності, самоцінності кожної людини.

Позиція учня

- вільний вибір елементів навчально-виховного процесу;

- самопізнання, самовизначення, самореалізація [2, с. 39].

До особистісно орієнтованих технологій належать технологія розвиваючого навчання. Авторська модель «школи діалогу культур», розробленої В.С. Біблером. Основою даної технології є положення про те, що людські культури знаходяться в постійному спілкуванні, діалозі, а змістом – діалог античної, середньовікової культури нового часу, сучасної культури. Таким чином, в початкових класах учні засвоюють поняття явищ, процесів, понять і т. д. з точки зору античної культури. В середніх класах – культури сучасності. Ця технологія відноситься до інтегративно-дидактичних технологій [5].

Отже, технології особистісно зорієнтованого навчання можуть створити максимально сприятливі умови для розвитку та саморозвитку особистості учня, виявлення та активного використання його індивідуальних особливостей у навчальній діяльності. Основні елементи технології: виявлення суб'єктного досвіду учня, формування наукових знань із опорою на досвід учня, узгодження нових понять із суб'єктним досвідом учня. Базовою орієнтацією педагога у контексті даної технології є його послідовне ставлення до вихованця як до особистості, самосвідомого і відповідального суб'єкта власного розвитку, як до суб'єкта виховної взаємодії. Особистісно орієнтоване навчання передбачає розвиток критичного мислення учнів, що потребує діалогічної ситуації, вільної, творчої особистості.

На наше переконання, на уроках образотворчого мистецтва можливе використання таких технологій особистісно зорієнтованого навчання молодших школярів:

- індивідуалізація і диференціація навчально-виховного процесу на уроках образотворчого мистецтва дає змогу виявити здібності і нахили до творчої діяльності кожного учня;

- технологія навчання за типом «діалогу культур» сприяє прищепленню духовних цінностей світової та вітчизняної художньої культури;

- створення педагогічних ситуацій творчого розвитку дитини сприяє формуванню нестереотипності мислення, самостійності, свідомого вибору, оригінальності виразу;
- елементи «вальдорфської педагогіки» мають терапевтичний та сугестопедичний ефект;
- технологія розвивального та проблемного навчання формує технічні навички роботи з різними художніми матеріалами та прийомами творення художнього образу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базовий компонент дошкільної освіти України: Науковий керівник: А. М. Богущ. Київ. 2012. 26 с.
2. Державний стандарт початкової освіти: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 21.02 2018 р. № 87 Урядовий кур'єр. 2018. № 38. 43 с.
3. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку. Національна академія педагогічних наук України. Київ: ФОП Ференець В.Б., 2020. 44 с.
4. Концепція нової української школи. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/0BzKkv8gxSZUkMzZMbWtPYU9IWXM/view/> 27.10.2016 р. 40 с.

***Понач Ірина Олександрівна**
студентка 1 курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

***Науковий керівник:**
Красовська Ольга Олександрівна,
д.п.н., професор кафедри теорії та методик початкової освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ STEM-ОСВІТИ НА УРОКАХ МИСТЕЦТВА В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

На сьогодні ринок праці диктує нові умови, адже у світі сучасних технологій затребуваними стають нові професії, які вимагають навичок і умінь вирішувати задачі на межі різних дисциплін. В школі таких знань діти не здобували, адже освіта традиційно була репродуктивною, де вимагалось завчати факти і бути в змозі оперувати ними. Нині важливо аналізувати, поєднувати, критично оцінювати і застосовувати.

Тут STEM-освіта і стає в пригоді, адже вона не лише спрямовує увагу на науковий компонент навчання та інноваційні технології, але й активно розвиває творчі здібності та критичне мислення особистості. Саме тому STEM є цінним складником реформи, яка відбувається зараз в освіті України.